

Anul: 2022

Cod RAN: 140734.09

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană

Tipuri sit: tip neprecizat, structură de cult/religioasă

Autori: Coriolan Horațiu Oprean, Katalin Vágó, Vlad Andrei Lăzărescu

Instituții: Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Raport de cercetare arheologică de la Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissum], Punct: Pometul Jacului

Raport

În anul 2022 cercetările arheologice au fost orientate către un obiectiv ceva mai puțin studiat în ultimii ani, respectiv zona „vămii romane” de la Porolissum. În acest sens a fost necesară adoptarea unei noi strategii de cercetare dat fiind faptul că zona respectivă fusese deja sondată în anii 1986-1988. Dintre cele două barăci identificate cu acea ocazie, una a fost cercetată integral (baraca 1), în vreme ce a doua baracă a fost doar secționată. Era deci necesară reluarea cercetărilor pentru a verifica și clarifica stratigrafia internă a structurii, precum și cronologia sa. Cercetările au fost orientate către următoarele direcții:

1. Realizarea unei noi ridicări topografice a zonei vămii și a unui ortofotoplan actual;
2. Cercetarea prin sondare a unui colț al barăcii în care să putem reidentifica și repoziționa secțiunile efectuate de N. Gudea (S1/2022);
3. Continuarea cercetărilor pe toată latura de sud a barăcii prin efectuarea a încă două casete (S2/2022 și S3/2022).

Cu ocazia cercetărilor din anii '80 au fost stabilite mai multe faze de construcție ale acestei clădiri de lemn, precum și faptul că se află în imediata apropiere a rigolei drumului ce străbătea partea centrală a incintei ovale a acestui "milecastle".

Investigațiile de micro-topografie efectuate anul acesta s-au concentrat cu precădere asupra zonei vămii romane.

Cu această ocazie, au fost deschise 3 casete amplasate în așa fel încât să putem identifica într-o manieră cât mai corectă secțiunea magistrală realizată în anii '80 de către N. Gudea. Într-o primă etapă a fost deschisă S1/2022 cu dimensiunile de 10 x 5 m.

Din punct de vedere stratigrafic, au fost documentate 3 etape evolutive ale zonei. O primă etapă anterioară construirii vămii romane, urmată de etapa reprezentată de vama în sine (la rândul său cu două faze: una de lemn și una de piatră), pentru ca într-o a treia etapă să avem de-a face cu prăbușirea acestei structuri și cu acumularea în timp a unui nivel post-clădire. În final, o a patra etapă documentată este reprezentată de amenajarea zonei în cadrul proiectului de restaurare a sitului roman de la Porolissum în anul 2016.

Stratigrafia deși nu foarte complexă furnizează numeroase elemente care ajută la o etapizare corectă a succesiunilor constructive din zonă. În S1/2022 au fost documentate cele mai importante elemente din punct de vedere stratigrafic, elemente ce au putut fi urmărite și în restul casetelor excavate.

Așadar, anterior construirii vămii romane, a fost documentat faptul că zona a fost locuită, câteva gropi menajere constituind dovada unor asemenea realități (respectiv CXT 17 și CXT 21). Întreaga zonă a fost ulterior nivelată, cel mai probabil în vederea construirii burgus-ului vămii, baraca propriu-zisă având două faze succesive, documentate și de către N. Gudea, respectiv o fază de lemn, și una de piatră / o etapă în care

baraca putea fi tot de lemn, dar construită pe o talpă de piatră. Dărâmarea incintei vămii și etapa ulterioară acestui moment este sugerată de CXT 6 și CXT 3, ambele fiind suprapuse nivelului de dărâmătură a incintei vămii.

Aceleași succesiuni stratigrafice au putut fi urmărite și în S2/2022, respectiv S3/2022 cu toate că depunerea arheologică nu a atins adâncimi atât de mari în zonele respective (stratul geologic aflându-se la aprox. -60 cm).

Pe baza descoperirilor din campania anului 2022 s-au putut stabili atât etapele principale de funcționare a complexului vămii romane de la Porolissum, în același timp realizându-se și corecțiile topografice ale planurilor anterioare realizate de către N. Gudea. Materialul arheologic recoltat nu a putut oferi date concrete în legătură cu funcționalitatea acestei barăci. Ca ipoteză de lucru propunem identificarea acesteia (împreună cu baraca nr. 1 excavată deja) drept spații de lucru utilizate de către funcționarii vamali, sau anexe legate de activitățile cotidiene.

Materialul arheologic recoltat este unul relativ sărac, în comparație cu cel recoltat din baraca 1. Au fost recoltate câteva fibule și monede datând din perioada domniei lui Antoninus Pius, precum și câteva elemente de echipament militar roman și armament, ceramică (în majoritate veselă). Lipsesc total vasele lucrate cu mâna prezente în baraca 1. Surprinde numărul redus de fragmente de țigle, ceea ce contravine propunerii de reconstituire a barăcilor prezentat de N. Gudea, în care clădirile cu pereți de lemn sunt prevăzute cu acoperiș de țiglă.

Săpăturile au fost executate manual, pământul fiind evacuat cu roabele. Toate materialele arheologice au fost înregistrate cu stația totală. Contextele arheologice au fost înregistrate prin fișe de context arheologic (model MoLAS) permițând astfel elaborarea schemei stratigrafice (Harris Matrix), completate de documentarea topografică și fotogrametrică a tuturor contextelor cercetate.

În campaniile viitoare vom continua proiectul de cercetare al vămii prin intermediul unor sondaje efectuate în centrul și pe latura de est a barăcii în ideea de a putea stabili pe baza materialului arheologic și a elementelor constructive potențiale compartimentări și în ultimă instanță determinarea funcționalității acestei structuri.

Întrucât gradul de conservare al structurilor este extrem de precar, nu se poate pune problema conservării și punerii în valoare a acestor elemente.

Informații suplimentare online

[Raportul 6901 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
